

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΕΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

10
1913

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΗΔΕΙΑΣ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ

Ὁ μακαρίτης Ἄθαν. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐξέδωκεν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 κώδικος τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης, γεγραμμένου τῷ 1569, διαφόρους ἐπιστολάς τοῦ Μηδείας (νῦν Τσαλάτζας) Θεοφάνους, ἀκμάσαντος ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν καὶ θαυμαστοῦ τοῦ πατριάρχου Γενναδίου, ἀξίαν δὲ λόγου κατέχοντος θέσιν ἐν τε τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ μεσοχρονίῳ γραμματολογίᾳ¹. Εἶνε δ' αἱ ἐπιστολαὶ αὗται τοῦτο μὲν τέσσαρες ἀπευθυνόμεναι εἰς τὸν Γεώργιον Ἀμηρουτζην, τοῦτο δ' ἐννέα ἄλλαι εἰς διαφόρους ἀποσταλεῖσαι. Τῶν ἐννέα τούτων αἱ ὀκτὼ πλὴν τῆς πρώτης, τῆς ἀποσταλείσης πρὸς τινα τῶν ἀρχόντων², σώζονται καὶ ἐν ἄλλῳ κώδικι πολὺ ἀρχαιότερῳ καὶ καλλιτέρῳ, τῷ Παρισιακῷ 1292, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ὑπερμεσοῦντα, ἦτοι κατ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐξῆλθε ὁ Θεοφάνης.

Εἶνε δ' αἱ ἐπιστολαὶ αὗται καθ' ἣν τάξιν σώζονται ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι αἱ ἐξῆς:

α' (φ. 271^α). «Ὁ Μηδείας ἔτι μέγας οἰκονόμος ὢν τῷ τιμιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς Ἰγνατίῳ τῷ Εὐφημιανῷ»³ = «Ἰγνατίῳ μοναχῷ τῷ Εὐφημιανῷ» (7^η τῶν παρὰ Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 33 κ. ἐ.).

¹ Ἴδε περὶ αὐτοῦ Κ. Σάθαν ἐν Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ σ. 105 καὶ πλεονεστερον Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμεῖ («Ἀνεκδοτὰ ἑλληνικά συγγραμμάτια ἐγγραφὰ τε καὶ ἄλλα κείμενα συλλεγέντα ἐκ τῶν ἐν τῇ Μυρογορδατικῇ βιβλιοθήκῃ ἀνγκυρφομένων χειρογράφων. Ἐν Πρακτικῷ τοῦ ἹΕ' Τόμου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου (1881 σ. 18 κ. ἐ.).

² Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμεῖ ἐνθ' ἀν. σ. 29.

³ Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ὡς καὶ ἡ τῆς δ' ἐπιστολῆς ἐπανκληθίσκονται ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι ἐν τῇ ἀνω ἡμ. καὶ δὲ νεωτέρας χειρὸς.

ε' (275²). «Ὁ Μηδείας τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιαρχῇ» = «Τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιαρχῇ» (5^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 31 κ. ἐ.).

γ' (φ. 277²). «Τῷ αὐτῷ» = (Ἀνεπίγραφος) (6^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 32 κ. ἐ.).

δ' (φ. 278²). «Τῷ μεγάλῳ σακελλαρίῳ» = «Τῷ μεγάλῳ Σακελλαρίῳ» (4^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 31 κ. ἐ.).

θ' (φ. 280²). «Τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου» = «Ὁ Μηδείας τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου» (2^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 29 κ. ἐ.).

ς' (φ. 281²). «Τῷ Χαλκηδόνος» = «Τῷ Χαλκηδόνος» (3^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 33 κ. ἐ.).

ζ' (φ. 281⁶). «Τῷ Παλαιολόγῳ κυρῷ Μανουήλ» = «Κυρῷ Μανουήλ τῷ Παλαιολόγῳ» (8^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 35).

η' (φ. 283²). «Ἀνεπίγραφος» = (Ἀνεπίγραφος) (9^η τῶν παρὰ **Ἀθ. Παπαδοπούλω Κεραμεῖ** ἐνθ' ἀν. σ. 35).

Ἐκ δὲ τῆς ὑπ' ἐμοῦ γενομένης ἀντιβολῆς τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος ἀπεδείχθη, ὅτι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ κώδικος τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης, εἶον γινώσκομεν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως, ἴσως παραναγνώσαντος αὐτὸν ἐν τισιν ἢ καὶ παραλιπόντος χωρία τινὰ, ὑπάρχοντα ἐν τῷ κώδικι, παρατηροῦνται οὐκ ὀλίγαί διαφοραί. Διὸ ἐθεώρησ' ἀναγκαῖον νὰ ἐκδώσω ἐκ νέου τὰς ἀξίας λόγου ταύτας ἐπιστολάς, αἵτινες, σὺν τῇ ὁσημέραι ἀξήσει τοῦ ἐκ τῶν ἡμερῶν τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ τῆς ὑστεραίας τῆς ἀλώσεως ὕλικου διαφωτιζόμεναι ἐν τοῖς σκοτεινοῖς αὐτῶν σημείοις καὶ τοῖς προσωπικοῖς ζητήμασι, θέλουσιν ἀποδοῆ ἔτι μᾶλλον χρήσιμα ὡς ἱστορικαὶ πηγαὶ τῶν χρόνων ἐκείνων.

Ἐν τῇ κατωτέρῳ ἐκδόσει περιέλαβον ὡς πρώτην τὴν ἐν μόνῳ τῷ κώδικι τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης σωζομένην, τὰς δὲ λοιπὰς

ἐκδίδω κατὰ τὴν ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι ἀκολουθίαν. Καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κώδικος Μυτιλήνης ἐκδοσιν τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐδήλωσα ἐν ταῖς ὑποσελιδίαις σημειώσεσι διὰ τοῦ Κ, τὸν δὲ Παρισιακὸν κώδικα διὰ τοῦ Π.

Περιττὸν δ' ὑπέλαβον νὰ σημειώσω ὅπου τὸ τε βαρυτονεῖται (τέ) ἐν τῷ Π καὶ τὰς διαφοροὺς ὑπ' ἐμοῦ στίξεις τοῦ κειμένου.

1.

Τοῦ μητροπολίτου Μηδείας πρὸς τινὰ τῶν ἀρχόντων.

Ἡλλάκις πυκθανομένῳ περὶ τῆς εὐκλεοῦς εὐγενείας σου αἰεὶ μοι καταγγέλλονται σφοδραὶ τινὲς τοῦ ἔλκου σου καὶ δεῖναι περιωδυνίαι ὑπὸ τῆς ἐπελθούσης σοι περὶ τὰ τεῖχη βολῆς ἐξωθεν ἀμύνοντι. Σκοπήσαι δ' οὖν δυνηθεῖς, εὐγενέστατε, ὅ θ' ὑπὲρ Πόλεως παθεῖν καὶ ἐν 5 τοῖς ἔπειτα μακαριστὸν ἔσεται χρόνους, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν τῶν προγόνων σου τῶν μακαρίων καὶ ἰσοθέων φωτῶν ἐπὶ νοῦν ἀναλαβεῖν χρησιμότητα, ὅση παρὰ πάντων μακαριότης περίεστιν ἰδεῖν ἄδεται. Τούτων τοιγαροῦν μιμητὴς γενέσθαι μὴ κατοκνήσης καὶ περὶ τῶν ἐπερχομένων τῇ ἐκκλησίᾳ δεινῶν χεῖρα βοηθείας ὀρέξαι· ἤδη γὰρ τὸ πικρὸν 10 τῆς σιμωνίας ἔργον ἀναφανέν ἐξόλεθρον παντάπασι τὸ γένος ἡμῶν καταναγκάζει γενέσθαι. Μὴ δυνάμενος δὲ πλατύτερον γράψαι διὰ τὰς ἐπελθούσας μοι ἀσθενείας, τῷ κομιστῇ τουτωῖ παρήγγειλα διηγῆσασθαί σοι.

2.

Ὁ Μηδείας ἔτι μέγας οἰκονόμος ὢν

τῷ τιμιωτάτῳ ἐν μοναχοῖς κυρῷ Ἰγνατίῳ τῷ Εὐφημιανῷ

Ἴμιε πάτερ, ἔναγχος ἐξ ὕπνου μοι γενομένῳ πόρρω νυκτῶν ἄλλα τε πολλὰ τὸν λογισμὸν ἐκούκα, οἷα δὴ τὰ πολλὰ φιλεῖ συμβαίνειν

2. περιωδυνίαι ἔγραψα : περιωδινίαι Κ 4. ὅ θ' ἔγραψα : ὅθ' Κ Πόλεως ἔγραψα ἐπειδὴ πρόκειται προφανῶς περὶ ἀρχόντος τραυματισθέντος κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως : πόλεως Κ 5. ἔσεται ἔγραψα : ἔσασθαι Κ τὴν ἔγραψα : τοὺς Κ 7. Τούτων ἔγραψα : τῶν Κ 8. κατοκνήσης ἔγραψα : κατακνήσης Κ

πολλοῖς, οὐχ ἤκιστα δὲ καὶ τὸ τοῦ ἐκ Θετταλίας Στρογγυλοῦ, ὅπως ἀπέσκωψεν ἐν οὐ καιρῷ εἰς ἄνδρα θαυμάσιον, Γεννάδιον τὸν πάνυ. Μέννησαι γὰρ δήπου παραινοῦντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου οὕτω βραδύως τὴν τῶν νόμων προΐσθαι ἀκρίθειαν κατ' ἐκείνον καὶ κατάγγελον οὐ τι μικρὸν κινουντος. Ἐφίκει δὲ καὶ τι πλέον εἰπεῖν ἢ βουλόμενος, εἰ μὴ ἡ σὴ τιμότης τοῦτον τοῦ πρόσω χωρεῖν ἀπειρῆς νεύμασί τε καὶ λόγοις τισί, καὶ χάρις γέ σοι πολλή τῷ τὸ ἡμῶν ἀποτίσαντι ὄφλημα, ὀφειλόντων τοῦτο πρὸ παντὸς ἑτέρου. Ζητῶν τοίνυν ἔτου χάριν οὕτως ἐμνήσθη τοῦ θεοῦ τούτου ἀνδρός, τὴν δεινὴν ἐνενόησα νόσον τῆς κολακείας αὐτὸν κινήσαι, συλλήπτورا ταύτην ἡγνίσταμενον ἔσεσθαι οἱ τοῦ ζητουμένου· οὐκ ἔσθετο δ' ὅτι πονηρῷ χρηταί συνερχῶ καὶ ὡς ἐπὶ τοιοῦτῳ παραγένοιτο καταλύματι. Εἶτα δεῦτερον ἐπῆλθέ μοι ζητεῖν, εἰ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐάλω ποτὲ τῆς τῶν νόμων ἀκριθείας παραλόγως τι καθυφείς, ὥστ' ἔχειν αὐτῷ περὶ τούτου τινὰ μέμφεσθαι. Εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις τοιοῦτου τινὸς γέγραπται, οὐκ ἔχω λέγειν τούναντίον δ' ἅπαν σύνοιδα πᾶσιν, ὅτι τὰς ἑτέρων δίκας ἐτέτακτο διευθύνειν, τῆς τοιαύτης ἀκριθείας ἀσφαλῶς αὐτὸν ἀντεχόμενον, εἴη δ' ἂν ἐφῆν περὶ ὧν χθὲς καὶ πρότερον βεβούληται ὁ Θετταλὸς τῇ συνόδῳ κοινώσασθαι περὶ τε ἐν τοῖς γάμοις διακρίσεως καὶ τινων ἐπιτετιμημένων. Εἰ οὖν οὕτως ἔχει, τὸ μὲν ἀπεμφαινὸν τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν παρόντων ἐκεῖσε μάλιστα διελέγχειν μικρὸν· οὐδὲ γὰρ τῆς τοῦ Στρογγυλοῦ προπετείας ἡμῖν καθικέσθαι σκοπὸς, τοῦ δὲ ἀμώμου φροντίσαι τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, χρέος ἐκτίνουσιν ἀναγκαῖον καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐπαμύνειν προὔργου τιθεμένοις καὶ τῷ πατρὶ τῷ μακαριωτάτῳ τε πατριάρχῃ καὶ τῇ σὴ τιμότητι· χαριουμένοις, οἷς κολακείας μὲν οὐ μέλει, εὐνοίας δὲ τῆς πρὸς ἐκεῖνον καὶ μάλα, εἰ καὶ τινες τὴν ἐναντίαν εἶλοντο. Τί τοίνυν ἕτερον τοῖς νόμοις τῆς ἐκκλησίας ἀπαῖδον εἶχεν ἐκεῖνος θεῖναι, ὅς γε τοσοῦτον ἀπεῖχε νομοθετεῖν, ὅτι καὶ ἐπεὶ συμβουλεύσειν ἀπηξίωτο οὐκ ἠχθήσθη; Τοῦτο δεινὸν, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν ἡξίου χρήσασθαι τῇ ἑαυτῆς δυνάμει εἰς σωτηρίαν πολλῶν ψυχῶν, ὃ καὶ προὔργου ποιεῖν αἰεὶ χρῆ

1-2. ἀπέσκωψεν Π : ἐπέσκωψεν Κ 6. τοῦ Π : τῶν Κ 7. τῷ τὸ ἄρχι-
 ψα : τῷ Π : τὸ Κ 9. ἐμνήσθη Π : ἐμνήσθη Κ 10-11. ἡγνίσταμενον ἔσε-
 σθαι οἱ Κ : ἡγνίσταμενος ἔσεσθαι οἱ Κ 12. παραγένοιτο Π : καταλύσει Κ
 13. ἐπῆλθέ Κ : ἐπῆλθε Π 14. τί Κ : τι Π 24. προὔργου Κ : προὔρ-
 γου Π 25. πατρὶ τῷ Π : λείπουσι Κ 26. Π : λείπει Κ 28. ἀπαῖδον Κ :
 ἀπάδον Π 29. ὅτι Π : ὅς γε Κ 31. προὔργου Κ : προὔργου Π

καὶ μηδεμίαν ὀλιγορῆν ὑπερχειρούσης πάντος τοῦ κόσμου: Οὗς δ' ὑπο-
 θράττει τὸ Μη μέτιστα ἔρια αἰώνια ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου, ἴστωσαν
 ὡς οὐ περὶ γάμων εἰρηται τοῦτο, περὶ δὲ γε τῶν ἀρθρῶν τῆς πίστεως
 τριγαμίας δὲ γε καὶ τετραγαμίας πέρι· οὐθ' ὁ Κύριος οὐθ' οἱ τούτω
 5 φοιτήσαντές τι παρέδωκαν, ἀλλ' ὁ παλαιὸς νόμος διὰ τὴν τῶν ἀνθρώ-
 πων φησὶ σκληροκαρδίαν ἐπιτρέπει τοῖς συζυγεῖσι τὴν διάζευξιν, πορ-
 νείας ἀναφανεύσης μόνον, ὃ δὲ γε καινὸς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ λίαν
 ἐμδριθῶς Μη χωρίζετω, φησὶν, ἄνθρωπος τοὺς συζυγέντας ὑπὸ θεοῦ,
 καὶ μοιχᾶσθαι διορίζεται τὸν τὴν ἀπολυθεῖσιν γεγαμηκότα· καὶ ὁ
 10 Ἀπόστολος τὰς νεωτέρας γήρας δι' ἃς αὐτὸς φησὶν αἰτίας προτρέπει
 καὶ εἰς δευτέρου γάμον εἰσελθεῖν. Εἰ μὲν οὐκ ἐξῆν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ τῶν
 πατέρων μεταίρειν ἔρια, τούτοις μᾶλλον ἔδει ταύτην φυλάξαι τὴν τι-
 μὴν πατράσιν οὗσι πατέρων· ἔτι δὲ μᾶλλον ἐκ τούτων προϋπέτραπτο
 15 τῶν πρώτων ἐκίνησεν, ἡγησάμενου Βασιλείου καὶ τινῶν ἐτέρων κατὰ
 καιροῦς, διαφόρων μὲν τυχὸν ἀρετῆ καὶ σοφίας, πάντων δὲ ὁμοίων τῇ
 ἐκκλησιαστικῇ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ, τῶν καὶ τῇ περὶ τὴν πίστιν δόξῃ
 οὐ τῶν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις ὄντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐς δευρο
 τῆς ἐκκλησίας ἡγουμένων· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ Βασιλείου ἴσχυσεν ἂν ὡς
 20 τοῦ Βασιλείου ἢ ἄλλου του ὡσαύτως, εἰ μὴ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνεδό-
 κει. Ὁ δὲ καὶ ἐν μέρει τίθημι ὑπερβολῆς, οἱ βασιλεῖς μικροῦ τινος
 συμφέροντος αὐτοῖς χάριν, ὄντες ἄνθρωποι, παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ ψῆφον
 χωρίζουσιν οὗς αὐτὸς συνέζευξε, τὸ τῆς καθοσιώσεως συστέλλοντες.
 Πῶς οὖν εὐσεδέστατοι καὶ πιστοὶ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἢ πῶς οἱ παρ'
 25 αὐτῶν τεθέντες νόμοι θεοὶ καὶ φιλευσεβεῖς ἢ πῶς αὐτοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ
 ἐδέξατο; Τίς οὖν ἀντερεῖ μὴ τὴν ἐκκλησίαν ἀπολελυμένην ἔχειν δύ-
 ναμιν, καιροῦ καὶ πραγμάτων καὶ λόγων εὐλόγων καταναγκάζοντων,
 οὐκ ἤμισα δὲ καὶ ἐν οἷς ψυχὰ καὶ πίστις κινδυνεύουσι νομοθετεῖν
 καὶ ἀντινομοθετεῖν καὶ μεταίρειν ἔρια πρότερα, οἰκονομοῦσαν καὶ μη-
 30 χανωμένην τὸ ἀζήμιον τῶν ὑπ' αὐτὴν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως, ἀπα-
 θῶς μέντοι σὺν ἀδιαβλήτοις ταῖς ψήφοις καὶ παρατηρήσεσι ταῖς προσ-
 τηκούσαις; Ἐγὼ δὲ μᾶλλον, εἰ τίς ἐστὶ τῆς καθολικῆς ἐξάρχων ἐκκλη-
 σίας μὴ οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὴν κινῶν, παρορᾷ δὲ μᾶλλον ἀπόλ-

1. μηδεμίαν K : μηδὲ μιᾶς Π 12. ταύτην Π : λέπει: K 13. προϋπέτρα-
 πτο K : προϋπέτραπτο Π 14. τῶν τοιούτων Π : τούτων K 17. τῶν καί-
 δόξῃ Π : λείπουσι K 26. τίς K : τίς Π 28. οὐκ ἤμισα K : οὐκ ἠμισα Π
 31. μέντοι Π : μέντοι K 32-33. ἐξάρχων ἐκκλησίας Π : ἐκκλησίας ἐξάρχων K

λυσθαι ψυχικῶς οὕς ἐπιστεύθη δικασῶσαι, ὡς δῆθεν τοῖς τῶν προτέ-
 ρων θεσπίσμασιν ἐμμένων, τοῦτον ἀποδώσει λόγον τῆς ἀπωλείας
 ἐκείνων θεῷ εὐτόνως ἂν διατεινάμεν. Παράδειγματι δὲ γυμναστέον τὸν
 λόγον ἡμῖν, εἰ δοκεῖ. Δεσπότης ἐμὸς προβάτων ἐγχειρίσας μοι νομὴν
 ἀπήρην, ἐντειλάμενος ἐξάγειν ταῦτ' ἐπὶ νομᾶς διὰ τῆς βορείου τυχὸν ὁ
 θύρας τοῦ θριγγοῦ, ὡς ἐνεδρευόντων ἄλλοθεν θηρίων· εἰ δὲ κἀνταῦθα
 τὰ θηρία παραγένοιτο καὶ κινδυνεῦοι παραπόλλυσθαι τὰ θρέμματα ἢ
 λιμῷ τῷ μὴ ἐξέναι τῷ δέει τῶν θηρίων ἢ καταδρώσει τῶν ἐνεδρευ-
 όντων τῇ ταύτων προόδῳ, ἐξείναι παρανοίγειν τὸν θριγγὸν ἐτέρωθεν
 καὶ δικασῶσαι τὰ θρέμματα πρὸς τῷ καὶ πιάνειν αὐτὰ δαψιλείᾳ τῆς
 νομῆς. Ἐγὼ δὲ, τῆν ὑπ' αὐτῶν φορὰν μόνον συγκομιζόμενος, οὔτε εἰ
 καλῶς νέμοινα ἢ κακῶς ἐσκεψάμεν, οὔθ' ὅπως ἀνώτερα τῆς ἀπὸ τῶν
 θηρίων λύμης εἶναι διὰ σπουδῆς ἐθέμην, μίαν τοῦ θριγγοῦ θύραν ἔχειν
 πρὸς τὸ τοῦ δεσπότης σκηπτόμενος καὶ μὴ ἐξείναι παρανοίγειν ἐτέ-
 ρωθεν τὸν θριγγὸν, οὐ δώσω δίκας τῆς ἀπωλείας τῶν θρεμμάτων, ἐλ-
 15 θάντος τοῦ δεσπότης καὶ τοὺς λόγους εἰσπράττοντος; Καὶ τυφλῷ κατὰ
 τὴν παροιμίαν δῆλον, ἢ καὶ ἀλεκτρυαίνης εἰκὸς ἐστὶν ἡμᾶς ἠττάσθαι,
 τῷ μὲν σιτισμῷ τῶν νεοσσῶν τυχὸν καὶ ἀδρῷ μὴ ἀρκουμένης, εἰ μὴ
 καὶ ἐπισιτισμὸν μηχανήσαιο, πρὸς δ' αἰετὸν καὶ κύνα καὶ γαλῆν ὑπὲρ
 αὐτῶν οὐκ ἀτόλμως παραβαλλομένης καὶ μηδὲ τῶν ἰδίων πτερύγων
 20 φειδομένης εἰς φρουρὰν καὶ περίθαλψιν. Εἰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν πᾶσαν
 εἰωθυῖαν κρίνειν τὰ περὶ τούτων καὶ διακρίνειν καὶ νομοθετεῖν καὶ
 ἀναπτύσσειν καὶ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἔρμαιον τὴν συνδρομὴν τῶν τὴν
 ἐκκλησίαν ἀναπληρούντων ἡγησάμενος καὶ ἐγκαίρως νομίσας εἰσηγή-
 σασθαι τὰ δοκοῦντά οἱ συνοίσειν τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας, οὐ νομο-
 25 του, ἀλλὰ συμβούλου τρόπον εἰσελθεῖν ἐβουλήθη, ἐξωστράκισαι δὲ
 μὴ χαλεπήνας, ἐδειξεν ἠττον αὐτῷ μέλειν τῆς τοῦ κρύφαντος τὸ τά-
 λαντον δίκης τῶν γὰρ ἱερῶν ἀκούει λογίων, Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλά-
 λησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον, λεγόντων. Μάτην ἄρα ὁ μάτιος
 Στρογγυλὸς πρὸς αὐτὸν ἀπέσκαψεν. Ἐρρωσο.

30

2-3. τοῦτον—θεῷ Π : λαίκουσ· Κ 4. προβάτων ἐγχειρίσας μοι Π : ἐγχειρί-
 σας μοι προβάτων Κ 5. βορείου τυχὸν : Π βορείας Κ 7. κινδυνεῦοι ἔγραφα :
 κινδυνεῦει ΠΚ 12. ἢ Π : εἰ Π 19. κύνα Π : κύνα Κ γαλῆν Κ : γαλῆν Π
 20. μηδὲ Κ : μὴδὲ Π 22. εἰωθυῖαν Κ : εἰωθυῖαν ἐκ τοῦ εἰωθυῖαν Π
 25. δοκοῦντά οἱ Π : δοκοῦντα οἱ Κ 30. ἀπέσκαψεν Ἐρρωσο Π : ἐπέσκαψεν Κ

9.

Ὁ Μήδειας τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιαρχῇ.

Δυσὸν ἐγκλημάτων θατέρου σοι γραφὴν ἐποίησιν ἐχόντων ἡμῶν, ἐξεστὶ σοι τὸ κρυφώτερον δοκοῦν ἐλομένη λέγειν, οὐδέτερόν σοι προσήκειν ἀξιούντων ἡμῶν, ἀναγκαίως δ' ἐπομένων ἔργοις τε καὶ λόγοις τοῖς σοῖς αἰρήσειν γὰρ ἡγησάμενος ἡμᾶς τοῖς ἡμετέροις, ὃ δὴ λέγε-
 5 ται, πτερσίς, λέληθας σαυτὸν μηδ' ἄκρῳ κρατήσας τῷ ὄνυχι, καὶ ἡ ἐπίνοια οὐκ ἔστι σοι ἐνδεικνυμένη τὰ ἡμέτερα, ἀ Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίῳ γεγράφεται γράμματα καὶ ὃ τι ἐξεστὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, νόμους καὶ κανόνας, οἰκονομικῶς μεταμείδειν ἐκ τούτων κατασκευάζοντι. Ἡ γὰρ οὐ ξυνίτης τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, ὅπερ ἀγροικίας καὶ ἀμυθίας
 10 ἔστιν, ἡ συκοφαντεῖς, ὃ πρὸς ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας τυγχάνει. Ἡ μὲν γὰρ ἐκκλησία τῇ ἀντιφάσει οὐκ ἂν ποτ' ἐνασμενίσσειε διαπρυσίως βρωῶσα «Τοῖς ἐν καταφρονήσει τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θεῖους κανόνας τῶν μακαρίων καὶ ἁγίων πατέρων, οἳ καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι καὶ τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θεῖον
 15 ποδηγοῦσιν εὐλάθειν, ἀνάθεμα». Καὶ αὐθις «Ἄπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν ἢ διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων καινοτομηθέντα καὶ πραχθέντα ἢ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα». Ἡμεῖς δὲ οὐ κατασκάπτειν καὶ ἀνατρέπειν τὰ τεῖχη καὶ ὀχυρώματα τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ὑποτυπώσεις τῶν θεῶν
 20 πατέρων ἐν ἐκείνοις ἀξιούμεν τοῖς γράμμασιν, ὃ νῦν ὄραν ἔστι γινόμενον, εἰ μὴ που τῶν γραμμάτων ἐκείνων ἐξελες ἢ ἐκὼν παρατρέχεις τὸ οἰκονομοῦσαν καὶ μηχανωμένην τὸ ἀζήμιον τῶν ὑπ' αὐτὴν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως, ἀπαθῶς μέντοι σὺν ἀδιαβλήτοις ταῖς ψήφοις καὶ παρατηρήσεσι ταῖς προσηκούσαις, ὃ καὶ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἱερῶν ἀν-
 25 ὄρων εἰρηται πρότερον οἰκονομητέον εἰπόντι ἐνθα μὴ παρανομητέον, καὶ εἰ τις τῶν δοκούντων τοῖς ἱεροῖς πατράσι σαλεύει τι, οὐκέτι τοῦτο οἰκονομίαν κλητέον, ἀλλὰ παράδοσιν καὶ προδοσίαν δόγματος καὶ περὶ τὸ θεῖον ἀσέβειαν. Καὶ εἰκότως οὐ γὰρ ἦσαν, φησὶν, αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. Τὸ δὲ ἀντινομοθετεῖν λέγοντες, οὐ τὰ-

7. ὃ τι ἔγραψα : ὅτι ΠΚ
 καὶ Π : λαίπουσι Κ

11. ποτ' Π : ποτε Κ

13. τῶν μακαρίων
 23. μέντοι Π : γὰρ τοῖ Κ

ναντία ἐξείναι φημεν τῇ ἐκκλησίᾳ θεῖναι, ἀλλὰ τὸ ἐξ Ἰσου νομοθετεῖν ἐφ' οἷς οὐκ ἐφθασαν οἱ πρότερον κατὰ τὸ ἀμφιταλαντεύειν καὶ ἀντισταθμίζειν καὶ μεταίρειν ὅρια ἐφ' οἷς ἐνδεῖ τινος ἢ ἄλλως πως οἰκονομίαις δεομένοις, τοῦ καιροῦ τὴν ἀναπλήρωσιν εἰσπράττοντος, εὐχάσει γὰρ τοὶ τρόποις καὶ προσφῶροις ἐκκλησίᾳ θεοῦ. Καὶ παρήμι νῦν τοὺς τρόπους ὃ ἐλέγγχειν τῶν καθ' ὑμᾶς οἰκονομιῶν, οὐκ ἀφανεῖς ὄντας. Ὁ δὲ γε θεσπέσιος Γεννάδιος παρανοίγειν τὸν θριγγὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ νομάς ἐξάγειν τὰ λογικὰ θρέμματα ζωτικὰς, ἀσινῶν τηρουμένων καὶ τῶν ψυχῶν καὶ τῆς πίστεως αὐτῶν ἀξιών, οὔτε αὐτὸς ἐμπαθῶς καὶ σχολιαῖς ταῖς ψήφοις ἔλεγε τοῦτο, οὔτε ἡμεῖς ὑπερασπίζοντες τοῦτου καὶ ἂν ἐν 10 ἐκείνοις εἰρήκαμεν τοῖς γράμμασιν ὑπὲρ τῶν ἐκείνου τὸν τοιοῦτον εἰρησθαι τρόπον, οὔτε δ' ὑμῖν ἐκεῖνα συνεδόκει τότε, ἄλλων παθῶν ἴγγουμένων, οὔτε ἐκεῖνα, συνίστη, τῇ ἰδίᾳ γνώμῃ, οὔθ' ἡμεῖς ἐπεκδικεῖν πλέον προήχθημεν, οὔθ' ἡ ἐκκλησία παρεδέξατο. Νῦν δ' ἕτερα πάθη, τοῦ καιροῦ σχεδιάσαντος ἐν ὑμῖν ταῖς ἴγγουμέναις τῆς ἐκκλησίας, οὐ παρκα- 15 νοίγειν ἀξιοῦτε τὸν θριγγὸν μετὰ τῆς τῶν ὑποτυπώσεων παρατηρήσεως καὶ τοῦ ἀπαθοῦς, ἀλλὰ τὰς μεγάλας ἀνακετανύειν κλισιάδας, μᾶλλον δὲ ὅλον τὸν φραγμὸν περιαιρεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ τὰς ψυχὰς βλάπτεσθαι πολλῶν, νεκρουμένης καὶ τῆς πίστεως ἐν αὐτοῖς τῇ ἐνδείξ τῶν ἔργων τῶν εὐσεβῶν. Βούλει δ' ὁμοῦς τοῖς ἡμετέροις ἐνιέναι πά- 20 θεσι τὸ ἰσχυρὸν, ἂν εἰρήκαμεν ἡμεῖς ἐνὸς ἕνεκα μερικοῦ καὶ μικροῦ εἰς τὰ πάντα καὶ καθόλου καὶ μέγала μετὰ γων, συνερίθω τῇ συκοφαντίᾳ ἢ παρεξηγήσει χρώμενος. Καὶ δὴ μὴ ἀπαξιώσης ἀποκρίνασθαι ἐρομένῳ μοι τοῦτ'. Αὐτὸς μὲν ἐμβριθῶς ἄγαν καὶ ἰταμῶς παρανόμων ἡμῶν ἐγράφου τὸ πρότερον, καὶ οὔτε τῇ ἀπάτῃ καὶ ἀγνοίᾳ χῶραν 25 παρῆχες, οὔτε τοῖς προστάταις τὸ πρᾶγμα ἡμῶν ἀναφερόντων ἔφερες, ἀλλὰ καὶ ἐγγραφον παράγων νόμου τεμάχιον, οὐκ οἶδα πόθεν λαθῶν, τὸ ἀσύγγνωστον ἐψηφίζου. Νῦν δ' οὐ τῶν ὄν ἡμᾶς ἡτιῶ γινομένων, ἀλλ' ἀπλῶς πάντων νομίμων τε καὶ κανονικῶν διεφθορότων καὶ τῶν μὲν ἐνεργείαις, τῶν δὲ συμβουλαῖς ἢ προδοσίαις ἢ οἰκονομίαις 30 ἢ διοικήσεσι ταῖς σαῖς τελειουμένων καὶ διὰ τὸ ἀπεμφαῖνον αὐτῶν αὐτοῦ σοῦ μεταβαλόντος καὶ τῶν ἡμετέρων ὄν ἐγράφου παρανόμων τὸ εὐλογον αὐτοῖς χαριζομένου, ποτέρῳ τῶν καιρῶν πολιτεύεσθαι σε

13. συνίστη K : συνίστη II 17. κλισιάδας : κλισιαδίας II 18. ἐφ' ᾧ K : ἐφ' ᾧ II 22. καὶ μέγала II : λείπουσι K συνερίθω II K. Ἄνευ λόγου ἐΚερκαμῶς ἔβημεν ἐρωτηματικὸν μετὰ τὴν λέξιν, ἔχουσαν ὁρθῶς. 25. τὸ πρότερον K : τοπρότερον II 32. σοῦ II : σου K

καλῶς καὶ δικαίως φήσομεν ἐν χρηστότητι τρόπων καὶ ἤθους ἡμερό-
 τυτι καὶ ὧν ἡμῖν ὄφειλες χάριτων ἐκτίσει; Ἐὖ μὲν γὰρ νῦν, ὅτε καὶ ὁ
 χρόνος καὶ ἡ τῶν πραγμάτων πείρα προκρίπτειν ἐν ταῖς ἀγαθοῖς τὸν
 ἀγαθὸν καὶ θεῖον ἄνδρα ποιεῖ, κακῶς ἄρα τότε καὶ διενεοῦ καὶ ἔπρατ-
 5 τες καὶ ἔλεγες καθ' ἡμῶν. Ἐὖ δὲ τότε ταῦτα ὡς προσήκον ἐποίησε, νῦν
 ἄρα προκέκοφας ἐν οὐκ ἐπιεικείᾳ, χειριστοῖς, ὃ πρὸς ἄνδρος οὐκ ἂν εἴη, ποτ'
 ἀγαθοῦ ἢ πῶς ἂν εἰπῶμι μετριώτερον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν ἔλεος ὁ Κύ-
 ριος γένοιτο, ἄμα δὲ καὶ ἡμῖν, εἰρήνην δὲ καὶ τῆ ἀκκλησίᾳ παράσχοι
 θεωρεῖ τε καὶ χάριτι, ὡς εἶδεν αὐτός.

4.

Τῷ αὐτῷ.

᾿Ωδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μὲν, ἡ παροιμία φησί· τὸ δὲ κῆρυξ τοῦ
 ἔρωτος τούτου τῆς σῆς ὑπερηφανίας χρόνιον ἀποτεχθὲν τῷ τεκόντι
 σύμμορφον ἀτεχνῶς τῷ τε παικίλῳ τοῦ ἤθους καὶ τῷ τῆς γνώμης σκο-
 λιῷ, ἃ σοὶ πρὸς τρόπον πεφύκασι, καὶ ὄγκου μὲν ἕνεκα ὑπερήρται καὶ
 5 ἐλέφαντος, ἰσχύος δὲ καὶ ἐμπίδος ἦτιηται τῇ περιδομῇσαι μόνῃ, τὰς
 ἀκοὰς ἀποκναίον, μηδένα δὲ πείθειν ἔχον, εἰ μὴ, πού τις ἐστί, κατὰ σέ.
 Τίς γὰρ οὐκ εἶδε τὰ σά; Ἀλλὰ καὶ πτερῶν ἐνδεῖ τούτῳ πρὸς πτήσιν,
 ποδῶν δ' ἀπορεῖ πρὸς πορείαν ἐφ' ἣ πρὸς ἡμᾶς ἀφίξεται καὶ οὐδ' ἐρπύσαι
 ἰσχύει ἄλλως δ' ἐνγῆς ὄν καὶ ἐτώσιον ἄχθος οὐδὲ φοράδην ἔχει ἐλ-
 10 θεῖν, πάντων ἀποσεισμένων τὴν ἐκ τοῦ θίγειν αὐτοῦ προστροπήν. Καὶ
 ὑποσχέσεως μὲν ἕνεκα ἐπιστολή, ἔργου δὲ φλυαρία, ἧς τὸ ἐπιτίμιον
 παρὰ τῶν νόμων τῷ καὶ δευτέρῳ τιμῇ γνωρίζαντι ταύτην ἡ τῆς κε-
 φαλῆς ζήτησις, καὶ ταῦτ' ἀγνοουμένου τοῦ συντεθεικότος τὴν ἀρχήν.
 Οὐχ ἦριστα δὲ καὶ βαρυτέρῳ τῷ τιμήματι ὑπόχρεων σαυτὸν εἰργάσω,
 15 ὡς πρὸ τοῦ ἐπιστεῖλαι· τῷ ἢ γέγραπται ὁ νόμος ἐστὶν ἐπιστολῆς
 πολλὰς ἐτέροις ἐπιδεικνύμενος, ταύτην λοιδορον οὖσαν, ὃ φλυαρίας
 ἐστί, πρὸς σοῦ συντεθεισῆσι καθωμολόγεις. Ἐδει δὲ πάντως καὶ αὐτὸν
 σὲ θέσθαι καὶ ἀμφοῖν ταῖν αἰτίαιν, ὧν ἡμεῖς μὲν σοὶ τὴν ἐτέραν εἰς

6. προκέκοφας Π : προκέκοφα Κ 7. ἀλλὰ σοὶ Π : ἀλλά σοι Κ

4. 1. ᾿Ωδινεν Κ : ᾿Ωδινε τὸ Π 3-4. σκολιῷ Κ : σκολιῷ ἐκ τοῦ σχολιῷ Π

6. κατὰ σέ Π : κατὰ σε Κ 8. πορείαν Π : πορείας Κ ἐρπύσαι Π :
 ἐρπύσαι Κ 9. ἐτώσιον Π : ἐτήσιον Κ 9-10. οὐδὲ φοράδην ἔχει ἐλθεῖν Κ :
 οὐδ' ἐλθεῖν ἔχει φοράδην Π 13. τὴν ἀρχήν Κ : τηραρχίην Π 14. οὐχ ἦρι-
 στα Κ : οὐχ ἦριστα Π 17. ἐστὶ πρὸς σοῦ Π : ἐστὶ πρὸς σου Κ

κίρασιν προὔτειναμεν, αὐτὸς δὲ σαυτῷ καὶ ἄμφοι κεκύρωκας καὶ προίην
 μὲν ἀγροικίας ἐάλωσ σαφῶς· σὺ γὰρ ἔχεις ἀνταρῆν νῦν δὲ κέχρησαι
 ἢ συκοφαντία, μᾶλλον δὲ ὑβρίζεις δήπου τὸ πρὸς τῶν οἰκείων ταῖς
 ὁρᾶσι ποιῶν. οἱ τὸ σφῶν αὐτῶν αἰσχρὸς ἐπιηλυγάζειν ἵγχοῦνται, εἰ καὶ
 ἄλλοις μὴ τοιοῦτοι τοῦτο περιάψαιεν. Ἄν δὲ καὶ πλείω τὴν ἐώλο- 5
 κροσίην ταύτην καὶ ἀδόλεσχίην καταχέης ἡμῶν, οὐκ ἐφικνεῖται· εἰς
 ταυτὸν γὰρ ἐπανακάμπται, πλείοσι καὶ μείζοσιν ὑπεύθυνον ὄντα ὡν
 ἡμῶν καταψεύδη. καὶ ἀριδῆλως ἐφάνη, τοῦτο καὶ κεκύρωται ἐπὶ συν-
 ὄδου μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα, ἢ καὶ ὡς ἐν γῆν ἐπιτατίμηκέ σοι, ἐπεὶ
 τοῖς ἀξίοις οὐκ ἔξην, εἰ καὶ αὐτὸς ὕστερον δραξάμενος καιροῦ κατωρ- 10
 χήσω τοῦ τιμήματος· καθήρασις δὲ ἦν μῆτε συνόδῳ μῆτ' ἐκκλησια-
 στικῇ, δικαίᾳ διακρίσει θεορρήσας τῶν κίτιων ἐαυτὸν ἀπολύσαι, περι-
 ὄδοις δὲ καὶ μηχαναῖς καὶ ἀπάταις ἀποσυλήσας τὴν ἀθώωσιν, μὴ οὐ-
 σαν κούριως, καὶ ἀρπαγῇ νῦν ἀντέχη τοῦ ὀθνείου. ὁ μόνως τῆς σῆς ἐστι
 τόλμη. Αὐτὸς δ' ὑπὸ θεῷ συνεργῷ καὶ τῇ ἀληθείᾳ καὶ τότε κανονι- 15
 κῶς καὶ μάλα εὐγενῶς περιεγεγόνεις ὡν συκοφαντῶν ἐδίωκας αὐτὸς
 καὶ αἰεὶ πᾶν μοι συμμαρτυρεῖ μοι στόμα πλὴν εἶπερ ἐστὶν ἕτερον ἐς
 δεῦρο κατὰ τὸ σὸν ἐφ' ᾧ καὶ ἠττόν μοι μέλει καὶ μελήσει σοῦ τε καὶ
 τῶν σῶν, εἰ καὶ πολλάκις τοιαῦτα ἐρεῖς ἢ σαυτῷ μᾶλλον τὴν αἰσχύ-
 νην φέρει, οὐ μιν οὐκ ἐμοί. Ἄχθομαι δ' ἐπεικῶς, ἠπειρημένως ἢ μὴ φίλα 20
 μοι λέγων· ἐρμηνεύσαι γὰρ τὰ καλῶς εἰρημένα μοι προστησάμενος,
 ἢ μετέστρεφες ἀπεικῶτως αὐτὸς ᾧ πέφυκας φιλολοιοδῶρῳ εἰς ὃ μὴ πέ-
 φυκας αὐτὸς ἐξετράπην μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτ' ἀδικηθεὶς ὑπὸ σοῦ,
 τῷ τοι καὶ περαιοτημένως πᾶνυ τῶν τοιούτων λόγων ἠψάμην. Διὸ καὶ
 ἄλλοι μὲν ἐμοὶ ὡς ἐγὼ κρίνω, σὺ δὲ εἰ μὴ βούλει τοῦτο, αὐτὸς ὄψει. 25

1. προὔτειναμεν K : προὔτειναμεν Π 7. πλείοσι—ὑπεύθυνον Π : μειζό-
 κων τε καὶ πλείονων ἠπόδικον K 9. μὴ ψευδομένης τὸ ὄνομα Π : ἀμυθοῦς K
 12. ἀπολύσαι Π : ἀπολύσαι K 14. ἐστι K : ἐσσι Π 15. αὐτὸς Π : αὐτὸ K
 16. περιεγεγόνεις Π : περιεγεγόνει K 17. εἶπερ ἐστὶν K : εἶπερ ἐστιν Π
 18. ἐφ' ᾧ K : ἐφ' ᾧ Π ἠττόν K : ἠττον Π 19. τοιαῦτα Π : τοιαῦτ' K

5.

Τῷ μεγάλῳ σακελλάριῳ.

Ἀπόλλωλεν, ὡς μέγα σακελλάριε, παρ' ὑμῖν τοῖς ἀρχουσι τῆς ἐκκλησίας τὸ κύριον καὶ ἐξαιρετικὸν τῆς κλήσεως ταύτης, μᾶλλον δὲ ἀντίστραπται, καὶ φιλοδουλοὶ καὶ φιλοδέσποτοι ἀντ' ἀρχόντων καὶ ἐλευθέρων γεγονότες, τὰ ἐν εἰς τὸ ἀρχεῖν ὀσιὸν τε καὶ ψυχωφελές καὶ ὡν
 5 τῆταχθε κριταὶ θεῖῳ θεσπίσματι καὶ δεφένσορες εἶναι, ταῦτα προδεδωκότες. Οὐκ ἔχω δ' εἰπεῖν εἴτε ὡς Ἡσαῦ φαγεῖν χάριν εἴτε τῷ τρόπῳ ἑτέρῳ, ὡν τὰ ἐπιτίμια σφοδρὰ καὶ ψυχώλεθρα, ἅπερ καὶ αὐτὸς οὐκ ἄγνοεῖς, χρόνῳ τε καὶ συνέσει καὶ πείρᾳ τῶν ἄλλων προέχων καὶ ἴγγεσθαι δίκαιον ἔχων ἢ μὴ πειθομένων ἀφίστασθαι τῶν τὸ ἀκαινώγητον
 10 παρὰ τῶν ἱερῶν θεσπισμάτων κληρωσαμένων. Ἐὶ δὲ τινες τὰ ἀνόσια κέρδη θαυμάζοντες ἢ τὸ δοκεῖν φοβεροὶ θηρώμενοι καὶ τὴν δουλικὴν ταύτην ἀρχὴν ἀγαπῶντες ταῖς θωπείαις ταύταις καὶ δουλείαις ἀγαπῶσιν, ἀλλ' οὐκ ἔδει σε τοῖς τοιούτοις ἐνασμενίζειν, μήτε περιουσίᾳ μήτε μείζονος τιμῆς ἐπιδεῖν τυγχάνοντα. Ἐὶ δὲ καὶ ἄνευ τοῦ κερδαίνειν
 15 ἐφέπη τοῖς τοιούτοις ὑπερβαίνων τὸ λήμμα, πόσον τὸ δεῖνόν καὶ ἢ δίκην ποσαπλή; Οὐ γὰρ οἶμαι ἐκ τῆς τοῦ Ρεπκῆ τετραγαμίας νοσφίσασθαι· σέ τι, ἢς πολλάκις σου ἀκήκοα καταγινώσκοντος ὡς ἄλλων συνιστώντων αὐτὴν καὶ ψυχροῖς ῥήμασι καὶ διεστραμμέναις ἐρμηνεύαις ἀθωούντων τοῦ λαβεῖν χάριν, εἰ καὶ ἄλλοις ἦσαν βαρεῖς ἐπι-
 20 τιμηταὶ ἀγνώσι καὶ ἀνωτέροις τοῦ λήμματος. Τί γὰρ εἰ τὸν ἀγνωσὺντα προσποιούνται νῦν, συλᾶν τὸ ἀκατάγνωστον πειρώμενοι; Καλὰ γε ταῦτα, ὡς τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου, πρῶτε καὶ τῆ τιμῆ καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῆ τῶν θεσμῶν εἰδήσει· τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ διδάσκαλος ὀφείλων εἶναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ; Ἡμεῖς μὲν ἴσως ἀπεικάμεθα ἤδη ταῦτα καὶ ἀπό-
 25 χροῖ, μένουσιν ἡμῖν ἐπὶ τῆς τάξεως ἐφ' ἣς ἡμεῖς ἐταξεν ὁ θεὸς περὶ σφῶν αὐτῶν μεριμνᾶν. Οὐ δίκαιον δὲ σέ τὸν κορυφαῖον τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας τοῖς τοιούτοις τῶν ἀθέσμων κοινωνεῖν ἢ δοκεῖ

18. Οὐκ ὀρθῶς δ' Ἀθ. Παπαδόπουλος Κερκυρᾶς ἐπιμαλογράφησεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τῷ κειμένῳ Σακελλάριῳ καὶ Σακελλάριε.

2. καὶ K : καὶ καὶ Π 5. ἐτάχθε Π : ἐτάχθε ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ὄψ κρείττον κατέστητε K 6. εἴτε τῷ K : εἴτε τῷ Π 11. θηρώμενοι Π : λαί-
 πα: K 14. ἐπιδεῖν τυγχάνοντα Π : ἐπιδεξίως ἀτυγχάνοντα K 15. ἐπεφά-
 ρων Π : ἐπεφάρον K 17. σέ τι K : σέ τί Π 20. συλᾶν Π : σείλῃν K

26. αὐτῶν Π : αὐτῶν K μεριμνᾶν Π : μεριμνᾶν K 26. δεσέ Π : δεσέ K

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΥΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

σοι τὰ τῶν θείων πατέρων ἐπιτίμια μὴ ενεργεῖν ἐπὶ τοὺς παρόπτας αὐτῶν; Οὐ γὰρ τεθνήκασιν ἐκεῖνοι, εἴπερ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλει δι' ἐκείνων καὶ αἰεὶ ζῆ ὡς θεὸς καὶ τοὺς ἀθετητάς τῶν αὐτοῦ ῥημάτων ἐπεξέλεύτεται, ἐπεὶ κακεῖνοι εἰς τὸν κῆρυκα ζῶσι καὶ συνεργάζονται τὴν ἐπεξέλευσιν. Εἰ γὰρ ἠκυρώσαμεν τὰς τῆς συμφωνίας δίκας, εἰ 5 παρορῶμεν τὰς περὶ γάμων παρατηρήσεις, καὶ ταῦτα μὴ οὐσης βίας, ἢ τινῶν ἐστὶ σκῆψις, εἰ τοὺς ἐπὶ χειροτονίαις θεσμοὺς ἠθετήκαμεν ἡμεῖς, ἀλλ' οὐ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ῥομφαία, εἰ καὶ ἀνθβάλλεται φιλαγάθως, σιλοδοῦται ὁμως. Τί γὰρ φησιν ὁ θεός; «Ἐὰν μὴ εἰσακούσῃτέ μου τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νόμοις μου, δώσω τὸν οἶ- 10 κῶ τοῦτου ὡσπερ Σηλὼμ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην δώσω εἰς κατάραν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι». Καὶ οὐκ εἶπε μὲν οὕτως, οὐκ ἐποίησε δὲ, ὡς ἐγωγε δέδοικα, μὴ καὶ χειρὸν ἡμῶν καθάψῃται, ὡς καὶ τούτου γενομένου, οὐδαμῶς δὲ ἀπωναμένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον προκεκοφῶτων ἡμῶν καὶ «Ἴνα τί ἐτι πληγῆτε, φησί, προστιθέντες ἀνομίαν;» Ἰπόλοιπος τοί- 15 νων ἡμῖν ἢ παντελῆς ἀπώλεια. Ταῦτα μὲν οἶδας αὐτὸς μᾶλλον ἢ ἡμεῖς, τῷ δὲ περὶ τὴν σὴν τιμότητα φίλτρῳ ὑπεμνήσαμεν μικρά, ἵν' αὐτὸς οἴκοθεν τὰ πλείω προσθῆς. Μὴ θαυμάσης δὲ πρὸς τινων ἀκοίῳν ὡς ἡμεῖς ἠτησάμεθα τὴν Ἡράκλειαν, τὴν κοινωνίαν ἐπαγγειλάμενοι· οὐ γὰρ διὰ τούτου τοὺς ἐχέφρονας παρακρούονται. 20

6.

Τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου.

Ἐκ τῆς νόσου ἀνασφήλας προσφωνῶ σοι τῇ φίλῃ μοι κεφαλῇ. Τί ταῦτα, ὦ φίλων ἀριστε, τῆς τῶν Ἐφεσίων ἱερᾶς μητροπόλεως ποιμενάρχα καὶ λόγοις τοῖς κατὰ σὲ ποιμαίνων αὐτὴν καὶ μηδὲν πρὸ τῆς ἀληθείας ὀφείλων τιμᾶν; Οὐκ ἔδει σε τοῖς κειμένοις τῆς ἐκκλησίας νόμοις ἐπαμύνειν ἢ μᾶλλον κατορχεῖσθαι τούτων; Οὐκ εὐλαβῆ τὸν 25 ἐπιτιμῶντά σοι προφήτην «Εἰ ἐθεώρεις κλέπτῃν, συνέτρεχες αὐτῷ»

7. ἢ τινῶν Π : ἢ τινων Κ εἰ Π : εἰς Κ 9. φιλαγάθως Π : φιλαλήθως Κ 10. εἰσακούσῃτέ μου Π : εἰσακούσῃτε ἐμοῦ Κ 13. ἐγωγε Π : ἐγώ γε Κ 13. καθάψῃται Π : καθάψῃται ἔτι Κ 14. προκεκοφῶτων Κ : προκεκυφῶτων Π 20. παρακρούονται Π : παρακρούονται Κ 21. προσφωνῶ Π : προσφωνῶ Κ 23. ποιμαίνων Π : ποιμαίνειν Κ 24. τιμᾶν Π : τιμᾶν Κ 26. ἐπιτιμῶντά Κ : ἐπιτιμῶντα Π σοι Π : σε Κ

φάσκοντα ; Ὡ νόμοι, ὦ θεσπίσματα ἱερὰ, ὦ θεοὶ μυσταγωγοὶ οἱ ταῦτα θεσπίσαντες, ὦ θεοὶ, πρῶτε πάντων καὶ κοινὸν διδάσκαλε, νῦν λήρως ἔσα τεθεσπίκατε ; Τὸ Μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων μάταιον ; Τὸ Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν ἀνόητον ; Τὸ Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν
 5 τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν· ψεῦδος ἢ Ὁ τῆς βίαις ταῦτα γὰρ ἀντικρὺς φασιν οἱ τούτων ἀφροντίστως ἔχοντες ἐν οἷς ἔρωσι. Σὲ δ' οὐκ ἔδει τοιοῦτον εἶναι, τοιοῦτον ὄντα. Ἐξέθλιψαν ἡμᾶς τὰ ἐν Χίμ, οἷς πιστεῦειν οὐκ εἶχομεν, ὑπὸ τῆς εὐνοίας εἰργόμενοι καὶ τὴν σὴν εἰδότες περὶ τὰ τοιαῦτα διαθέσειν, εἰ
 10 καὶ γραμμασι καὶ λόγοις ἐδεδοκίμουν ἡμῖν τοιαῦτα πολλοί. Ἡ ἐνθάδε παρουσία σου ὁρᾶν παρέσχεν ὡς ἄρα χεῖρα ὀρέξεις βοήθειας τοῖς καταπατηθεῖσι τῆς ἐκκλησίας νόμοις, σὺ δὲ ἄρα καὶ τοὺς μήπω καταπατήσας. Ἀπόλωλεν, ὦ Δίχ, τῆς ἐκκλησίας ἅπαν σεμνὸν καὶ τίμιον ἐξέλιπεν εὐλόγημα καὶ αἰδῶς καὶ ἡ πρὸς θεὸν ἐλπίς. Ἀκήκοα λεγόντων τινῶν, ὅτι κλυδωνίζεται ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τῶν ἀντιπνεόντων ἀνέμων· ἐγὼ δὲ φημι, ὅτι καὶ τελείως ἐναυάγησε καὶ βυθῷ παρεπέμφθη
 15 τῆς ἀπωλείας τῆ ἐπικρατεῖα τοῦ κλυδωνοῦ. Αἵτιοι δὲ τοῦ κακοῦ ὁ τῆς φιλαρχίας ἔρος καὶ ὑμεῖς οἱ σοφοὶ ποιμενάρχαι, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασιλείον ἱεράτευμα. Παρῶπται μὲν ὁ τῆς σιμωνίας νόμος, ἐπιστείων τὰ δεινότερα, σκήψις δὲ ἡ, μὴ οὐσα τοῦ κρατοῦντος βίαι· σεσάλευται ὁ περὶ τῶν γάμων, ἄλλου προτάξαντος. Ἔστω ταῦτα ἄρχοντές εἰσιν, ὅςθ' ὑπεικτέον τμηγ'· εἰ δὲ τῶν ἐξ αὐτῶν εὐθυνῶν ὑμεῖς ἀθῶοι, οὐκ οἶδα. Ἀλλ' ἑτέρου κανόνος ὁμοίως χωροῦντος κατὰ τῶν πρὸ τῶν κα' χρόνων διακόνῃ καὶ πρὸ τῶν λ' πρεσβυτέρῃ χεῖρα ἐπιθησόντων καὶ
 25 τίμημα τὴν καθίρεσιν ἐπάγοντος τῷ οὕτω χειροτονήσαντι σὺν τῷ χειροτονηθέντι, αὐτὸς τὸν Χριστοφόρον μήπω τὸν εἰκοστὸν παραμεψαντα πρεσβύτερον κεχειροτόνηκας· εἰ δὲ κατ' ἐπιταγὴν, τί τοῦτο ἡ πκοσίας ἐστὶν ὁ ἐπιτάξας ; Κκλὸν λυπήσαι γονεῖς καὶ μὴ Κύριον· ὁ μὲν γὰρ καὶ ἐπλῆσε καὶ ἔσωσεν, οἱ δὲ οὖς ἠγάπησαν πολλάκις ἀπόλεσαν
 30 καὶ τῆ κολάσει παρέδωκαν.

2. νῦν II : ἔν K 5. καὶ τὴν δικαιοσύνην II : λείπουσι K 6-7. ἀφροντίστως—ἔρωσι II : ἀφροντισταίοντες K 7. δ' II : δὲ II 9. εἰργόμενοι II : εἰργόμενοι K 10. γραμμασι K : γραμμασι II 12. Ματὰ τὸ μήπω εἶνε ἀνάγκη, νά προστεθῆ ἡ λέξις καταπατηθέντας ; 13. ἀπόλωλεν II : ἀπόλωλεν K 16. δὲ φημι K : δὲ φημί II 16-17. βυθῷ—κλυδωνοῦ II : βεβηδίσται τῆ ἀπωλείῃ τῆ τοῦ κλυδωνοῦ ἐπικρατεῖα K 21. ἄρχοντές εἰσιν K : ἄρχοντες εἰσὶν II 26. αὐτὸς K : αὐτὸς ἐκ τοῦ αὐτῶν II εἰκοστὸν K : κ' II

7.

Τῷ Χαλκηδόνος.

Ὁ Κύριος τοῖς αὐτῷ φοιτῶσι πυθόμενῳ τῷ Βαπτιστῇ, εἰ αὐτὸς ὢν ἐκλήθηεν ὁ ἐργάζμενος ἢ ἕτερος προσδοκᾶται τὴν διὰ τῶν ἔργων ἀπέ-
 νειμαν ἀπόκρισιν. οὐτ' ἐκείνου μὴ εἰδότες ὁ ἡρώτα, οὔτε τῆς ὑπερσό-
 φου σοφίας ἀπλῶς οὕτως καὶ ἄνευ ἀποκριναμένης σκοποῦ. Καὶ σοῦ
 δὲ φίλως ἐρωτήσαντος ὅπως ἔχω, ὡς ὄρεε ἀπεκρινάμεν, ἴσως πα-
 νεροῦ τυγχάνοντος τοῦ ἔργου μου. Ἄλλ' ὡς εἶσθε κουφότερα ἢ πλά-
 γην μου καταγνοῦς προῦφερές μοι τὸ κῦθάρητον, ὃ οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀρ-
 νησαίμεν, εἰ καὶ τισιν ἐν μέρει δοξασίαν ἀνείδους ὁ ἰδικασμὸς καὶ τὸ
 ἀκοινώνητον καὶ τὸ ταπεινῶς βραβεῖν, ἐφ' οἷς ἤμιστα ἀνιῶμαι, ὡς καὶ
 αὐτὸς ὑπέθευ, ἐνὸν ἐνὶ λόγῳ εἰς ἔργον ἐκδοσυχότι τὸ πᾶν ἀμείψαι, εἰ
 τοῦτ' ἦν. Ἄλλ' εὐθύμως καὶ μάλα φέρω διὰ τὴν εἰσφρήσασαν τῆ ἐκ-
 κλησίᾳ τῶν θείων θεσμῶν καὶ κανόνων ἀθάτησιν, τῶν τοῖς ὀλιγοφροσιν
 τούτων ἐπιτιμώντων ἀσυμπάθως, δι' οὐδὲν ἕτερον καταδεγόμενοις τὰ
 ἀφόρητα ἐπιτίμια ἢ διὰ φιλαρχίαν καὶ τῦφον καὶ τῷ ταπεινοτάτῳ
 ἐνθρονίζεσθαι ὑφει καὶ ὑψύχεσιν ἐποχαισθαι ἵπποις καὶ τοῖς ἀνελευ-
 θέροις περιδομδεῖσθαι κόλαξι καὶ καρποῦσθαι κέρδι, τὰ ἐπιζήμια, ἃ
 οὔτε τῶν ἐχόντων οὔτε τῶν πρὸς αὐτὰ κατηνότητων, ὡς περ οὐδὲ τῶν
 κτησαμένων τὴν ἀρχὴν παύκασι. Καὶ ῥᾶστον ἂν ἦν τὰ τῆς τοιαύτης
 νόσου ῥῆον σχεῖν, εἰ μόνον τὸ ἐμὸν ἔθνος καὶ οἱ ἀρχιερεῖς μὴ τοῖς
 τοιοῦτοις ἦσαν ἐνισχημένοι καὶ αὐτοὶ, ἐφρόντιζον δὲ ὅπως οὐκ ἔσ-
 μων ἐκκλησιαστικῶν καὶ τὰ ἐπιτίμια ἐφριττον καὶ μὴ τῷ Μικρονῶ
 μὲν ἐδοῦλευον, ὀλιγόφρον δὲ τοῦ θεοῦ, μητροπόλεις ἀμείδοντες καὶ
 προσόδους θηρώμενοι καὶ οὐδὲν ἕτερον διανοοῦμενοι ὢν τέλος ἢ ἐπιγρ-
 μένη δίκη τοῖς παρθέτοις καὶ ἀθαιτηταῖς τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων
 αὐτοῦ ἐντολῶν. Ἐὰν γὰρ μὴ θέλητέ ψησι μηδὲ εἰσκούσχητέ μου, 25
 μάχηρα ὑμᾶς κατέδεται, ἐξ ὧν τὴν δίκην τῆς καταστροφῆς τῆς ἐκ-
 κλησίας ὁ Κύριος εἰσπράξεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, ὅτε
 ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Περὶ γὰρ οἱ ἐγκλοῦντες τὰς

1. πυθόμενῳ Π : πυθόμενοις Κ 3. ἀπόκρισιν Π : διακρίσιν Κ 4. ἀπο-
 κριναμένης ἔργα : ἀποκριναμένου Π : ἀποκρινόμενου Κ 7. προσφύγε; Κ :
 προύφερες Π 10. ἀμείψαι Π : ἀμείψαι Κ 14. τῦφον ΠΚ 16. τὰ Π :
 λαίπαι Κ 18. τὴν ἀρχὴν Κ : τηραρχὴν Π 20. ὀλιγοφροσιν Π : ὀλιγοφρον Κ

τετραγαμίας καὶ μοιχοζευξίας τὰς μὴ οὖσας καὶ ἑαυτοὺς τοῖς μάρτυ-
 σιν ἐντάττοντες ὡς μέχρις αἵματος τῶν κανόνων ὑπεραθλοῦντες, ἀφεί-
 λοντες μὲν, οὐ ποιοῦντες δὲ ; Καὶ μαρτύριον ἔσα τῶν χειρόνων ἀνευ-
 ἠριάστως νῦν διαπράττονται· καὶ παρήμι τὰ ἄλλα. Ἄλλ' αὐτοῖς μὲν
 5 ἴλεως ὁ Κύριος γένοιτο, ἀντιλάβοιτο δὲ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ τῆ οἰ-
 κείᾳ ἀγαθότητι, εἰ μὴ παντελῶς ἐκτρέψαι βούλοιο ταύτην διὰ τὸ
 ἀνεπίστροφον ἡμῶν. Σοὶ δὲ χάρις, ἀδελφῶν ποθεινότατα, εὐνῶς ἡμῖν
 αἰεὶ διακειμένῳ.

8.

Τῷ Παλαιολόγῳ κυρῷ Μανουήλ.

Τὰς σὰς ἀρετὰς αἰεὶ μοι θαυμάζοντι, αἰ τῆ κατ' ἄμφω σου εὐγενεῖα
 προσήκουσι, καὶ νῦν θαυμάσαι σου τὴν ἐπιείκειαν θέλησον, ἀριστε
 πάντων καὶ εὐγενέστατε. Παραιτούμενος γὰρ τάληθῃ κατερῶ. Ῥαθυ-
 μίας τινὸς ἔχω σου γράψασθαι νῦν τῆς ἐπισυμβάσης ἕνεκα πρὸς Δο-
 5 κειανὸν τὸν χρηστὸν ἄνδρα διαφορᾶς. Ἴσμεν γὰρ ἅπαντες τὸ πρὸς τρό-
 που σοι πρὸς πάντας εὐμενές, μάλιστα δ' αὐτῷ δωρηθὲν δαψιλῶς καὶ
 γε τῆς ὑπολήψεως οὐ διήμαρτες τῶν τε τρόπων αὐτοῦ καὶ παιδείας
 καὶ φρονήσεως καὶ τῶν πολλῶν ἀρετῶν· τῷ δ' ἄκρῳ τῆς συνέσεως
 οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖς τὴν ἀνευ τῆς οἰκιστῶν ὑποκρίσεως εὐνοίαν αὐτοῦ,
 10 καὶ, ὡς ἑμαυτὸν παῖθω, οὐ ποτ' ἂν ἐξεγένετο τούτῳ ἄλλο τι τῶν ἀπάν-
 των τῆς εἰς σὲ πίστεως καὶ εὐνοίας διαμείψασθαι οὐδὲ τὸν τοῦ Μίδου
 πάντα χρυσὸν, εἰ οἶόν τε ἦν. Βασκάνου δὲ τινος ἐπηρεαστοῦ τοῦτο
 γέγνε κατόρθωμα σκολιόν. Τῆ σῆ δὲ πάντως ἐπιεικείᾳ διαφέρει τὴν
 διαφορὰν περιλεῖν. Οὐκ ἔστι γὰρ ὅτε τῶν καλῶν οὐκ ἄρχεις αὐτός,
 15 ἀλλὰ καὶ εἰσπράττουσι ταῦτα ἢ τε τῶν εὐμενῶν καὶ ἀγαθῶν σου τρό-
 πων ἰδιότης ἔτι τε καὶ τῶν αὐτοῦ, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸ τῶν ἐν τῷ
 παρόντι ἐπίσημον ἡμερῶν, προσθήσω δ' ὅτι καὶ ἡ ἰκετεία ἡ ἐμῆ. Ἐ-
 γνων δὲ τὴν διαφορὰν, τινὸς ἠγγραμένης χρείας. Πυθόμενος γὰρ οὐ
 πρὸ πολλοῦ εἶναι παρὰ τῷ Δοκειανῷ τοῦ μακαριωτάτου πατρὸς καὶ
 20 πατριάρχου Γενναδίου τοῦ πάνυ σύγγραμμα τῶν ὑπὲρ λόγον γενεθλίων

1. μοιχοζευξίας Π : μοιχοτευξίας Κ 6. ἐκτρέψαι ΠΚ

8, 1-2. αἰ—προσήκουσι Π : ἀμφοῖν προσηκούσαις σοι ταῖν εὐγενεῖαις Κ 2. θαυ-
 μάσαι Π : θαυμάσαι Κ 9. ἀνευ ἐν συνεχείᾳ τοῦ καιμένου Κ : ἀνευ πρόσθετον
 ἔνωθεν Π 10. ἄλλο τι Π : ἀλλ' ὅτι Κ 16. οὐχ ἥκιστα Κ : οὐχῆκιστα Π

Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἕνεκα, μεταστείλαμενος αὐτὸν ἐφ' ᾧ τοῦτο αἰτήσῃ, τὴν τε διαφορὰν ἐγνων ἐκ τούτου καὶ ὅπως εἰς τὰς σὰς ἐκεῖνο χεῖρας ἀφίκεται. Ταῦτα ἄρα καὶ περὶ ἀμφοῖν πρεσβεύω, ἐκεῖνη μὲν τὰς διακλαγὰς, ἐμοὶ δὲ θεωρηθῆναι τὸ αἰτήμα ἐπανήξειν σοὶ πάλιν ἐπαγγελιομένη. Ἐρρωσο.

5

9.

(Ἀνεπίγραφος).

Ἀποδέδωκας τῷ Ἀγχιάλου τὰς ἀμοιβὰς πρὸς ἀξίαν, εἴτε δ' ἐκεῖ-
νού εἴτε σοῦ, εἶπαι οὐκ ἔχω. Ἡ γὰρ αὐτὸς καλῶς συνήργησας τὸν
κατ' ἐκείνου διωγμὸν, κακῶς τὴν συγχωροῦσάν σοι ψῆφον δεδωκότος
ἢ καλῶς ἐκείνου δεδρακότος, τὸ τῆς ἀχαριστίας οὐκ ἂν ἀποδράσειας
ἐγκλημα. Σὺ δὲ σοφὸς ὢν σκέψαι σαυτῷ πῶς ἀντιφάσκεις, ὅς ὑπὲρ ὅ-
των θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς ἔλεγες χθὲς
καὶ πρότερον, πάντα παθεῖν ἤροῦ, ἅνθ' ἔλας ἡνίας καθυφαίεις φέρη
κατ' αὐτῶν, οὐκ ἔχων ὅτι τὴν αἰτίαν εὐλόγως περιάψεις παρά γε
κριταῖς ἀψευδέσιν. Ὅμηρος γὰρ ἂν εἶπε «Τὸ πλεῖον πολυαίτιος πολέ-
μοιο χεῖρες αἰ σὰς διέπουσιν». Τὸ γὰρ ἐνὸν κωλύειν ἐπιτρέπειν συνε- 10
γεῖν λογίζεται καὶ συμπράττειν τὸ κοινωνεῖν, θεσμὸς δὲ οὐδεὶς οὐδὲ
κανὼν ἐξωθεῖ τὸν ἐπίσκοπον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θρόνου ἀνευ λιθέλλων,
ἐλέγχων καὶ κρίσεως, κἂν φήμη τις ἐγκλήματά τινα περὶ αὐτοῦ κη-
ρύττει. Εἰ δὲ καὶ μηδὲν τοιοῦτον, οὐδ' ἡ τυχούσα πρόσκλησις ἐγεγόνει
πολλῷ γε μᾶλλον. Ἄλλους μὲν οὖν τινὰς τὰ τοιαῦτα διαπράττεσθαι 15
οὐδὲν ἀπαικὸς, ἢ ἔκοντι ἀγροικίζοντες ἢ οὕτω πεφυκότας· σὲ δὲ τού-
τοις συντάττειν ἀπαξιώ. Ταῦτ' ἄρα καὶ πολλῇ τῇ φειδοῖ τοὺς περὶ
τούτου ποιῶμαι πρὸς σὲ λόγους. Οὐ γὰρ ἐλέγχων, ἀλλ' εὖνως ἔχων
σοι, ὅτι ταῖς σαῖς ἀχθομαι δυσφημίαις, τοῖς λόγοις τούτοις ἐχρησάμην.
Εἰ δὲ μοι καὶ προὔργου τὸ ἐλέγξαι ἦν, εὐτόλμως ἂν εἰργασάμην, πρὸς 20
σοφὸν τοῦτο ὄρων, πειθόμενος τῷ σοφῷ «Ἐλεγγε σοφὸν, φάσκοντι,
καὶ ἀγαπήσει σε». Οἴσθη δὲ τοὺς σοφοὺς ἰδιώτου κακίαν εἶναι τιθε-
μένους τὸ πράττειν φαῦλα καὶ κολάσεως ἀξία, σοφοῦ δὲ τὸ ποιεῖν τὰ

3-4. ἀφίκεται—θεωρηθῆναι Π : λείπεται Κ 5. Ἐρρωσο Π : λείπει Κ
9. 1. ἀγχιάλου Π : Ἀγχιάλω Κ 2. συνήργησας : συνειργάσω Κ τὸν Π :
τὸν ἐκ τοῦ (:) Π 3. συγχωροῦσάν Κ : συγχωροῦσαν Π 4. ἐκείνου Π ! λεί-
πει Κ 9. ἀψευδέσιν Κ : ἀψευδέσι Π 13. τις Κ : τίς Π 13-14. κηρύτ-
τει ΠΚ 20. προὔργου Κ : προὔργου Π

καλὰ καὶ ἐπαίνων πρόξενα· ταῖς γὰρ ἐφεργείαις τούτους χρὴ διατη-
μαίνεσθαι ἢ πάντα χρήματα. Τῆ σὺ δὲ ἀγγινοῖξ μάλιστα προσηκεί
ταῦτα διακρίνει καὶ τίσι δαί σκυτέν ἐγκρίνει, ἵνα καὶ πολλῶν αἰτιῶν
σχυτὸν ἀπολύτῃ. Καὶ τοῖς φίλοις τὸ συγγαίρειν σοι τῶν ἐπαίνων
δ παράτχῃς.

Τῶν ἀνωτέρω ἐκδοθεισῶν ἐπιστολῶν τοῦ Θεοφάνους Μηδείας
ἀρχαιστάτη φαίνεται ἡ ἐν μόνῃ τῷ κώδικι τοῦ Γυμνασίου Μυ-
τιληνῆς σωζομένη, ἣν ἐτάξαμεν πρώτην. Ἀπευθυνομένη εἰς
ἄγνωστον ἡμῖν ἄρχοντα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τραυματι-
σθέντα κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιιορκίαν, φαίνεται γρα-
φείσα μικρὸν μετ' αὐτήν. Ἦτο δὲ τότε ὁ Θεοφάνης ἐτι μέγας
οἰκονόμος, εἰς καὶ δὲ ἔγραψε τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν ὡς καὶ
τὸν ἐν τῷ Μυτιληναϊκῷ κώδικι σωζόμενον λόγον Πρὸς τοὺς
νομιζοντας ἐὰν φύγωσιν ὄθεν λοιμώδεις ἀέρες καταπνέουσι δια-
σώζονται κτλ.¹ Διὰ τοῦτο ὀρθῶς ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ προηγείται
τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι. Καὶ καθ' ὅλου δὲ ἡ ἀκο-
λουθία τῶν ἐπιστολῶν ἐν τούτῳ τῷ κώδικι ἔχει ὀρθότερον ἢ ἐν
τῷ Μυτιληναϊκῷ, διὸ καὶ ἠκολουθήσαμεν αὐτήν. Καὶ ὅτι δὲ ἡ
πρὸς τὸν Ἰγνάτιον τὸν Εὐφημιανδόν, ἣτις ἐν μὲν τῷ Παρισιακῷ
κώδικι εἶνε ἡ δευτέρα, ἐν δὲ τῷ Μυτιληναϊκῷ ἡ ἑβδόμη, προηγεί-
ται ὀρθῶς ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι τῆς πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησι-
σιάρχην ὑπ' ἀρ. β, ἣτις ἐν τῷ Μυτιληναϊκῷ φέρει τὸν ἀριθμὸν
δ, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχην
ἐπιστολῇ λεγομένων τὰ ἡμέτερα ἢ Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίῳ γε-
γραύφαται γραύματα· ἀναφέρονται δὲ ταῦτ' ἀναμφιδόλως εἰς τὸν
αὐτὸν Ἰγνάτιον, ἄγνωστον μὲν ὄντα ἡμῖν ἄλλοθεν, ἐπονομα-
ζόμενον δ' Εὐφημιανδόν πιθανῶς ἐκ τῆς ἐν ἡ ἐμόναζε μονῆς
Ἀγίας Εὐφημίας. Εἶνε δὲ ἡ πρὸς τὸν μέγαν ἐκκλησιάρχην
ἐπιστολὴ αὕτη ἡ πρώτη τῶν γραφειῶν ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους

β. διακρίναι ΠΚ ἐγκρίναι ΠΚ

¹ Ἄθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐνθ' ἀν. σ. 19.

ὅτε ἦτο ἤδη μητροπολίτης Μηδείας. Καί ποτε μὲν ἀνήλθε τὸν θρόνον ἐκείνον ἀγνωστῶν πᾶσαι δ' αἱ σωζόμεναι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ ὡς μητροπολίτου Μηδείας, αἱ ὑπ' ἀρ. 3-9, εἶνε ὅπως-δήποτε μεταγενέστεραι τοῦ 1456, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Γεννάδιος Σχολάριος. Γίνεται δὲ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους ἤδη ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἐπιστολῶν μνείας τοῦ ὑπ' αὐτοῦ θαυματομένου πατριάρχου ὡς μακαρίου ἢ μακαριωτάτου¹. Ἀλλὰ καὶ ἐτι ἀργότερον πρέπει νὰ μεταθέσωμεν τὸν χρόνον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Θεοφάνους. Ἀφετηρίαν δὲ τοῦ χρονολογικοῦ τούτου προσδιορισμοῦ παρέχει ἡ μονωδία ἢ παραμυθία ἣν ἔγραψε «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Ῥαὐλ ἀποβαλόντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαήλ». Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Θεοφάνους σώζεται ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι Theol. graecus CCCXXV (Nessel) 246 (Lambecius) καὶ τῷ ἐν τῷ Ἁγίῳ ἔρει Ἰερατικῷ 1280. Συνέβη δὲ ὁ θάνατος ἐκείνος τοῦ Μιχαήλ Ῥαὐλ ἢ Ῥαυὸλ, ἀνασκολοπισθέντος περὶ τὰς Πάτρας ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐφ' ᾧ ἔγραψεν ἡ μονωδία αὕτη, ἣν θέλομεν ἐκδώσει ἐν τοῖς Παλαιολογείσις καὶ Πελοποννησιακοῖς, περὶ τὸ 1466². Ἀμφότεροι δὲ οἱ σωζόμενοι κώδικες τῆς μονωδίας ταύτης λέγουσι τὸν Θεοφάνην μοναχὸν καὶ μέγαν ῥήτορα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὅπερ ἀξίωμα ἔφερε πρὸ τοῦ τοῦ μεγάλου οἰκονόμου. Κατὰ ταῦτα μετὰ τὸ 1466, ἀγνωστον πόσον χρόνον, ἔγεινεν ὁ Θεοφάνης μέγας οἰκονόμος καὶ εἶτα μητροπολίτης Μηδείας.

¹ Ἰτε ἐπιστολὴν 2 (ἀνωτέρω σ. 261, 2) Γεννάδιον τὸν πάντ . . . ἐπὶ τοῦ πατριωτάτου πατριάρχου. Ἀπόθ. σ. 261, 13 ὁ μακάριος ἐκεῖνος. Ἀπόθ. σ. 263, 23-26 ὁ μακάριος ἐκεῖνος . . . ἐξωστράκισταὶ δὲ μὴ χαλεπήτας.

² Γεωργίου Φραντζῆ ἐκδ. Βόννης σ. 426, 3 κ. ε. Πρβλ. Ἀντωνίου Χ. Χατζῆ Οἱ Ῥαυὸλ, Ῥαὐλ, Ῥάλλκ. Kirchhain N. L. 1909 σ. 50 κ. ε. Ὁσὺ ἔρθωσ ἢ Ἄθ. Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐθν. ἀν. σ. 19 γράφει: «Ῥαυὸλ τῶν ἐτῶν 1459—1461, καθ' ἃ ἵκμαξες Γεώργιος ὁ Ῥαὐλ».